

Taggad på Norden – kan man bli det?

Tiinalliisa Granholm

Sammanfattning

Nätverket Svenska nu motarbetar fördomarna mot svenskan i Finland genom att förmedla svensk ungdomskultur till klassrummen i finska skolor. Finskspråkiga ungdomar lär sig bland annat att rappa, laga mat och hoppa rep på svenska. Interaktion och aktivitet är genomgående inslag i nätverkets programverksamhet och ett nyckelord är delaktighet. Svenska nus erfarenheter visar att antalet elever som uppger att de gillar att studera svenska har ökat. Norden är också mera attraktivt för ungdomarna än tidigare.

För åttonde året i rad arbetar nätverket *Svenska nu* för att skapa positiva attityder till språk och språkinlärning i Finland. *Svenska nu* breddar kulturutbudet i skolorna, producerar kompletterande undervisningsmaterial till undervisningen i svenska i finska skolor och stöder lärarna i deras arbete. Nyckelorden i verksamheten är inlärning, kreativitet och glädje. Verksamheten täcker hela Finland och målgruppen är finska ungdomar. Utifrån återkoppling från eleverna kan vi se en långsam men positiv utveckling i elevernas attityder till och intresse för Norden.

Språkkunskaper och kulturkänedom öppnar dörrar och ger barn och unga färdigheter att agera i den globala världen. Målet med språkfostran i skolan är att stärka språkmedvetenheten och kulturmedvetenheten och stödja barns och ungas kommunikationsfärdigheter samt skapa förståelse för mångdimensionella språkliga och kulturella identiteter. För den som talar finska som modersmål erbjuder kunskaper i svenska en referens till övriga Norden. Villkoren för svenskundervisningen i de finska skolorna bestäms dock utanför klassrummet och skolan.

Undervisningen i svenska i finskspråkiga skolor i Finland är obligatorisk, ett faktum som har debatterats häftigt med jämna mellanrum. Ett medborgarinitiativ för att göra skolsvenskan frivillig behandlades i riksdagen 2015, men förslaget röstades ner av riksdagsledamöterna och svenskan finns med på skolschemat även i framtiden. Den nya läroplanen för grundskolan, som träder i kraft hösten 2016, för med sig vissa förändringar i språkstudierna: undervisningen i det andra inhemska språket svenska ska inledas tidigare, senast i årskurs 6. Trots att svenskundervisningen tidigareläggs med ett år jämfört med tidigare

kommer det totala antalet svensklektioner i grundskolan inte att öka – de fördelas bara på årskurserna 6–9 i stället för årskurserna 7–9 som tidigare. Många språklärare har uttryckt sin oro över det här beslutet.

Nätverket *Svenska nu*, som koordineras av Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland, har sedan 2007 målmedvetet arbetat med att ge eleverna positiva inlärningsupplevelser i samband med svenskundervisningen i finska skolor. Under verksamhetsåret 2014 nådde *Svenska nu* närmare 85 000 elever och lärare i samband med svenska språk- och kulturinslag i skolorna.

Bland de program som erbjudits skolorna kan nämnas workshoppar och besök av olika artister. Skolklasserna har besökts av ungefär lika många sverigesvenska som finlandssvenska artister. I workshoppar som arrangerats i skolorna har betydligt fler sverigesvenska än finlandssvenska workshopledare medverkat. Sammanlagt uppgår skolbesöken inom nätverket *Svenska nu* till 730. Här ingår besök av författare och journalister, workshoppar av olika slag, idrottsevenemang och filmvisningar. Många av dem har också medverkat på lärarfortbildningar, rektorskvällar och andra möten. Med tidningsutskick och digitala prenumerationer på svenskspråkiga dagstidningar som erbjudits till ungdomarna har nätverket nått totalt över 95 000 elever.

En röd tråd i all programverksamhet är **interaktion och aktivitet** och ett nyckelord har varit **delaktighet**. Eleverna producerar innehåll och blir subjekt i stället för objekt för verksamheten – både i klassrummen, i digitala inlärningsmiljöer och på sociala medier. *Svenska nu* har systematiskt utvecklat nya interaktiva arbetssätt i klassrummen och kompletterat dem med verksamhetsformer som genomförs digitalt eller på sociala medier. I chattforumet *Chatta med Victor* och i gruppen *Victors abiträning*¹ på Facebook har eleverna möjlighet att öva sin svenska med en virtuell profil som heter Victor. I många programhelheter som erbjuds i klassrummen ingår också verksamhet på sociala medier som Facebook, Instagram eller Soundcloud, eftersom det är där ungdomarna finns på fritiden. År 2014 fick nätverket *Svenska nu* kontakt med 340 000 personer via sociala medier.

Kreativitet och attityd är det som gäller

Även om sociala medier är dagens melodi, ersätter de inte personliga möten. Ungdomarna uppskattar också aktiviteter och människomöten i verkliga livet. Workshoppar med rapartisten *Jesse P.* har blivit en succé bland ungdomarna.

1 *Abi* är en förkortning av abiturient, det vill säga en elev i gymnasiets sista årskurs som ska skriva studentexamen. *Abitreent* är ett forum där abiturienterna kan göra övningar i olika ämnen inför studentproven.

Han har besökt mer än hundra skolor runtom i landet och fått eleverna att producera svensk text till egna raplåtar som de efter lektionen framfört för sin klass. Eleverna är motiverade och glömmer lätt de eventuella språkhindren under arbetsprocessen. ”Då deras hjärna sätter i gång, så kör de bara”, har Jesse sagt om eleverna. Han har också gjort ett stort arbete med att upprätthålla kontakten med de elever han träffat på turnéerna via Facebook och Instagram och uppmanat eleverna att göra egna videor på svenska som sedan laddats upp på Youtube. Interaktiv verksamhet på sociala medier kompletterar de workshoppar som ordnas i klassrummen och lockar ungdomarna att använda svenska också på sin fritid och efter att de träffat en artist som Jesse P.

Ett annat exempel på elevernas kreativitet är projektet *Dream Academy*, en musikworkshop där eleverna skriver och spelar in en egen låt på svenska under en arbetsdag. När de finskspråkiga eleverna på det här sättet skapar musik under ledning av professionella artister får de samtidigt en positiv bild av det svenska språket. På projektets Facebooksida² kommunicerar eleverna med workshopsledarna medan de arbetar med uppgifter som de fått i förväg. Under läsåret 2015–2016 startade *Dream Academy Norden*, ett samnordiskt projekt där gymnasieungdomar och lärare från Sverige och Finland kan mötas och skapa musik tillsammans. Man kan följa projektet på webbplatsen danorden.fi och på Facebook. Också en skola från Norge har planer att ingå i projektet 2016.

I samarbete med Finlands Svenska Idrott har *Svenska nu* arrangerat *Hoppa rep!* – en gymnastiklektion på svenska för finskspråkiga skolelever. Till workshoppen hör ett enkelt undervisningsmaterial och enkla övningar som hjälper eleverna att lära sig svenska ord för till exempel kroppsdelar, verb, rörelser och riktningar medan de rör på sig och har roligt. Att delta i workshoppen *Hoppa rep!* kräver egentligen inga tidigare språkkunskaper, eftersom aktiviteten är i fokus. Workshoppen ger eleverna en ”språkdusch” och målet är att få eleverna att inse att eventuella språkproblemen lätt försvinner då man **gör** roliga saker.

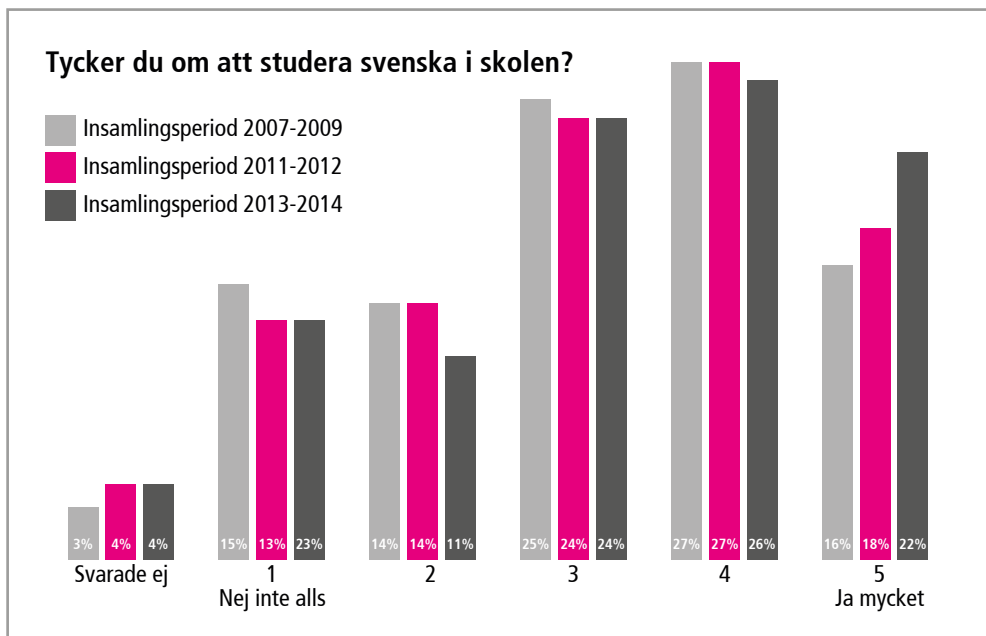
En av nätverkets mest efterfrågade workshoppar är *Kocka på svenska*. Workshoppen uppmuntrar eleverna att kommunicera genom att de får laga mat med en kock som inte talar finska all och som vågar göra fel och är därmed en bra förebild för ungdomarna.

Positiv utveckling

Lyckas man med hjälp av roliga aktiviteter, kreativitet och en uppmuntrande

² www.facebook.com/dreamacademynorden/

attityd väcka elevernas intresse för Norden? Kan man med sådan verksamhet främja en positiv attityd till språk bland ungdomarna? Den respons som i åtta år regelbundet har samlats in från både elever och lärare som omfattats av *Svenska nus* program och aktiviteter ger viktig information om ungdomarnas attityder till språk och på vilket sätt programmen fungerar i skolorna. Trots debatten kring skolsvenskan och många negativa inslag i media som ifrågasätter svenskundervisningen i finska skolor, verkar inte elevernas attityder gentemot svenskan eller deras motivation att studera språket ha förändrats märkbart under de senaste åren.

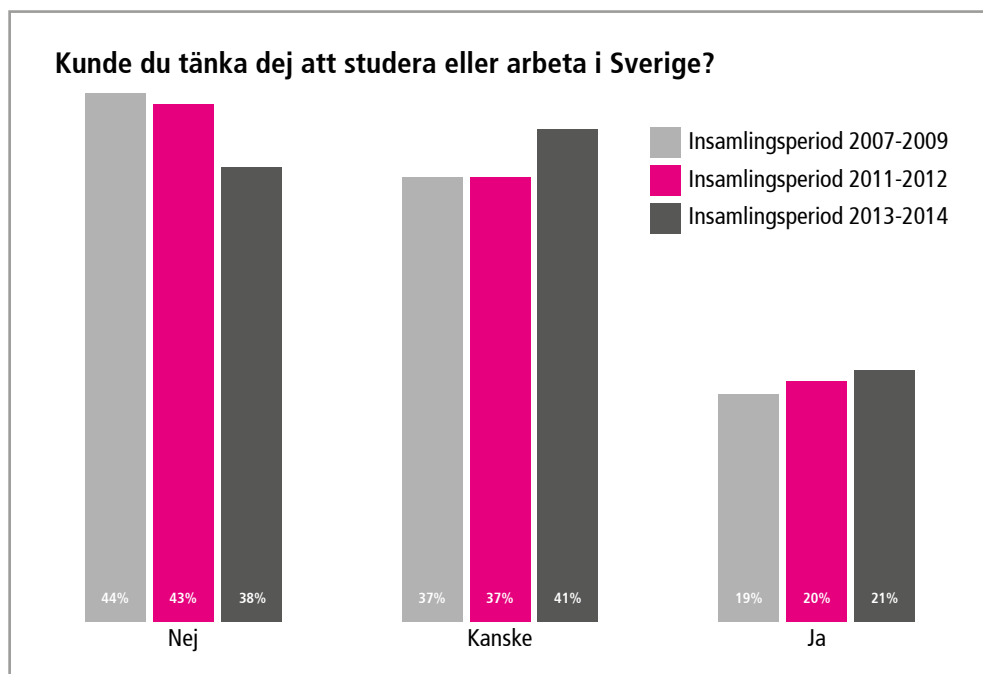

Antalet elever som uppger att de gillar att studera svenska har till och med ökat från 16 procent till 22 procent då vi jämför svar av elever från åren 2009, 2012 och 2014. Gruppen elever som inte alls gillar svenska har minskat. Elevernas subjektiva upplevelse av att ha förstått svenska under det program eller det evenemang som de deltagit i har inte blivit sämre, även om det i debatten kring språkundervisningen ofta påstås att eleverna kan allt sämre svenska.

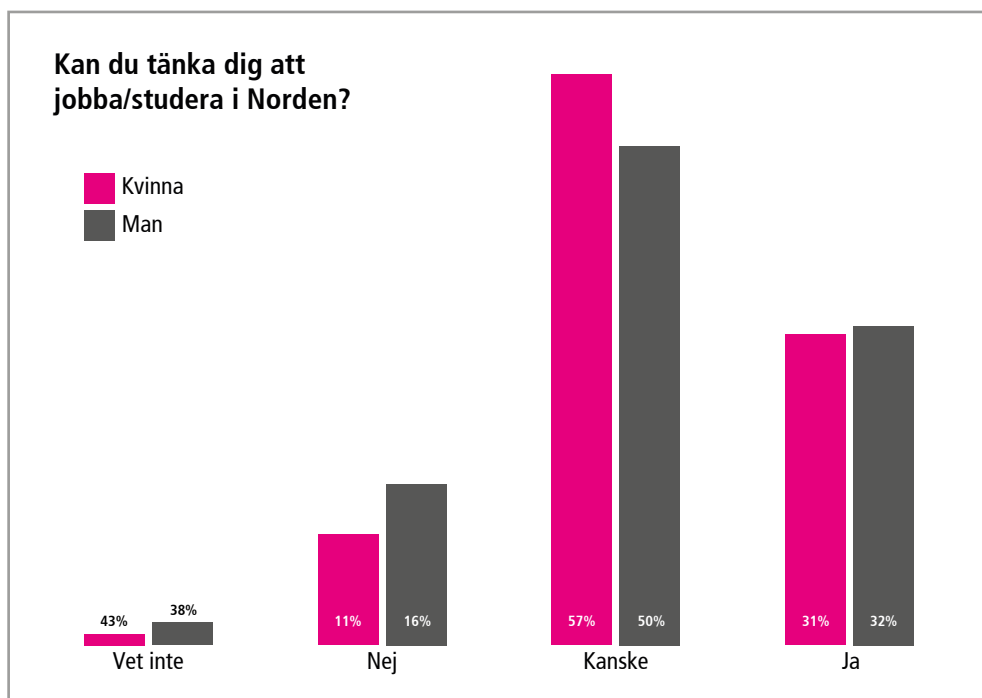
År 2014 trodde 36 procent av eleverna (kan jämföras med 34 procent år 2009) att de skulle komma att behöva svenska i arbetslivet och 20 procent trodde att de skulle komma att behöva svenska på fritiden. Endast 30 procent av eleverna trodde dock att de skulle komma att behöva svenska i sina fortsatta studier (år 2007 var siffran 34 procent), vilket är något oroväckande efter-

som svenska de facto ingår i studierna på andra stadiet och på högskolorna.

Då vi har granskat svar från flickor och pojkar separat, har det kommit fram att hela 76 procent av flickorna är helt eller delvis eniga om att svenska behövs i arbetslivet eller i fortsatta studier (år 2014). Pojkarnas intresse för svenskspråkig musik, film och tv är svagare än flickornas. Vi har kartlagt elevernas intresse för svenskspråkig kultur genom att fråga om de tidigare sett svenskspråkiga filmer, lyssnat på svensk musik eller sett en svenskspråkig teaterföreläsning. De flesta (76 procent av flickorna, 70 procent av pojkarna) uppger att de gör det ibland, men 18 procent av pojkarna uppger sig aldrig göra det.

Eleverna har också fått svara på frågan om de kunde tänka sig att studera eller arbeta i Sverige. Sverige upplevs i dag som mer attraktivt än under första uppsamlingsperioden 2007–2009. Andelen negativa svar har minskat från 44 procent 2009 till 38 procent 2014. Däremot svarade fler elever *kanske* (37 procent 2009, 41 procent 2014) eller *ja* (19 procent 2009, 21 procent 2014). Under den senaste insamlingsperioden kompletterades enkäten med frågan om eleven kunde tänka sig att studera eller bo i ett annat nordiskt land. Enligt svaren upplevs Norden som helhet som ett ännu mer attraktivt alternativ än Sverige: över hälften av eleverna svarar *kanske* och nästan en tredjedel av både pojkarna och flickorna svarar *ja*, medan endast 11 procent respektive 16 procent säger

nej. Det verkar alltså finnas ett intresse för Norden, även hos pojkarna, som å andra sidan uppger att de inte tror att de behöver svenska i arbetslivet eller i sina fortsatta studier.

Att delta i opinionsbildningen har varit en viktig del av nätverket *Svenska nus* verksamhet. Programmet har fokuserat på betydelsen av mångsidiga språkkunskaper, den nordiska dimensionen på arbetsmarknaden och de möjligheter som kunskaper i det andra inhemska språket ger. Attitydförändringar tar tid och det är många olika faktorer som påverkar ungdomarnas intressen. Ett artistbesök i klassrummet kan vara avgörande för en ung persons uppfattning om Norden, men man får naturligtvis inte glömma att de verkliga hjältarna och förebilderna i ungdomarnas skolvardag ändå är alla entusiastiska, engagerade språklärare.

English Summary

The network Svenska nu acts against prejudices concerning the Swedish language in Finland through its programs, which are delivered to class rooms in Finnish schools. Finnish-speaking youth learn to rap, cook and use a jump rope in Swedish. Interaction and activity are constant elements in the programs and a keyword is participation. The Svenska nu –network´s own studies

show that the amount of students who like to study Swedish has increased. The Nordic region is also more attractive for the youth than earlier.

Tiinalliisa Granholm, FM, är projektledare för nätverket Svenska nu, som koordineras av Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland.

Nyckelord: svenskundervisning i Finland, andraspråkundervisning, interaktiva undervisningsmetoder, sociala medier, attityder, kreativitet.

Bibliografiske oplysninger

Granholt, Tiinaliisa, 2016: ”*Taggad på Norden – kan man bli det?*” I: Torbjørg Breivik (red.)

Sprog i Norden 2016, s. 29-36.

<http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/index>

©Forfatterne og Netværket for sprognævnene i Norden
